

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacræ Theologiæ Professoris, Et sanctæ Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtvtibvs,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatvs De Conscientia, De Peccatis, De Legibvs, De Fide, Spe,
Et Charitate

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

[2] Quotuplex sit lex?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

conscripta sit, & tradit D.Th., communiquer receptus 1.2. q.90. art.1. Suarez cap.6.n.8. Ratio est manifesta, quia leges sunt de se regulare perpetuae humanarum actionum. Non ergo personas particulares, & bonum illatum, quod sicut habent; debent respicere, item sicut à persona publica, quatenus publica est.

6 Dices plures esse respicientes bonum speciale, & non commune, quales sunt leges minorum, pupillorum, militum, quae respiciunt bonum honorum personarum, non communiarum. Secundò quodlibet privilegium, quod lex privata dicitur in cap. privilegium, disp.3. in bonum tantum privilegii cedit, non commune. Tertio lex tributorum, & vestigialium, solum respiciunt uterum Regis, non communiarum: in modo potius est in damnum illius. Quartò lex prescriptionis, quae aliquibus est utilis, pluribus est dannosa. Ergo non omnis lex cedit in bonum commune. Tandem, quia si leges haec, quae bonum speciale aliorum ciuium respiciunt, leges propriè nuncupantur, eo quod bona ciuium sint bona communiarum, quia bonum partis est bonum totius; quodlibet praeceptum latum cuiilibet persona particulari, dici potest lex: quia eius bonum cedit in bonum commune. Ergo hæc indirecta cesso non sufficit ad legem.

7 Respondeas leges pupillorum, minorum, militum, nobilium, &c. bonum commune respicere; quia non attendat bonum cuiuslibet personæ singularis, quacunq; talis est, sed quatenus inducit rationem communem pupilli, minoris, militis, &c. Præterea bonum hanc personarum cedit in bonum totius reipublicæ, cui maxime conuenit supradictæ personæ fauere.

Ad secundum dico, si privilegium sit pro aliquo genere personarum latum, lex in rigore est: si autem sit pro singulati persona concessum, à lege propria distinguitur; quia tunc non respicit bonum commune, sed speciale.

Ad tertium leges vestigialium, si vestigialia iusta sunt, utiles esse reipublicæ, quia nihil reipublicæ utilius esse potest, quam esse desiderant, ad cuius finem tributa imponeantur.

Ad quartum legem prescriptionis utiliæ esse reipublicæ, quæ vitæ lites, & pacem constituit, eto aliqui dannosa sit: si cuicunque lex punitiva dannosa est delinquenti, vilius tamen reipublicæ.

Ad ultimum concedo indirectum illum & remotum respetuum boni communis non sufficere ad legem, ut probat exemplum de præcepto late personæ singularis. Quare ad rationem legis necessariæ requiritur, ut per ipsam legem immediate recipiat bonum commune, quod non potest esse, nisi circa ipsam communiam, vel patrem principalem illius feratur lex. De intentione autem legislatoris non est curandum: nam esto ipse legifer malo animo procedat, si ramen lex ipsa iusta sit, quia bono communi illi conueniens, sufficit ad obligationem inducendam. Si tamen ipse per legem datum illius aliquid intendit, quodque in bonum commune non cedit, iniquista erit lex, & nullam obligationem inducet, & ab illa ut iniqua licet appellate, vel exceptione doli contra eam agere, ut rectè dixit Panormit, in rubr. de consuetud. num.2. Felin. in cap. cum onere, de consuetud. num.5. Bart. in lomnes populi, de iust. & iur. quæst.5. n.53.

8 Secunda conditio requisita ad legem est, esse latens ab eo qui curam communiarum habet, non qualcumque curam, sed curam politican, & iurisdictionis. Pro quo aduenturum est dupl. iestri curam communiarum habere posse. Primo per potestatem dominatiuum, & economicam, secundò per potestatem politican. Primam potestatem dominatiuum habent parentes in filios, domini in seruos, mariti in uxores; & hac potestas non sufficit ad ferendam legem: cum quia ex vi illius nihil possit exigere, quod sibi non debetur: tum etiam, quia ex hiis potestas non attendit semper bono subditorum, sed proprio. Restat ergo ad ferendam legem necessariæ requiri potestatem politican, seu iurisdictionis, quia feliciter legislator potest sit subditos coeteros, & bonum non proprium, sed commune respicere, sic D.Thomas 1.2. quæst.90. art.3. ad 2. Salas de legib. disp.1. sect.9. num.54. Sayrus in clavis regia, lib.3. cap.1. n.7. Bonacina disp.1. de legibus, quæst.1. part.1. n.1. & part.3. n.2. Suarez lib.1. de legib. cap.8. num.2. & 6. pluribus exornat.

9 Tertia conditio requisita ad legem est, esse promulgatam seu intimatam subditis; sine hac enim promulgatione vim obligandi habere non potest, cum non possit de illa subditis constare. Debet autem hæc promulgatio communarii fieri, quia pro bono communiarum feratur, & quia fugiti non obligantur, ut singulare personæ, sed quatenus sunt communiarum; ac proinde ipsa communaria debet quasi prius obligari esse, sic D.Thomas 1.2. quæst.90. art.4. & tradit Idor. in d. cap. erit autem lex, disp.14. Sayr. n.12. Suarez lib.1. c.11. Castro lib.1. de leg. part. c.1.

10 Aliæ autem conditiones à Doctoribus enumerantur, quæ vel in superioribus continentur, vel non sunt necessariae. Ex postulatur, inquam, ad rationem legis scriptura, sed hanc pro-

babilis est necessariam non esse, sed conuenientem; voce enim manifestari voluntas legislatoris potest, ut rectè dixit Ioan. Andr. in reg. nemo potest, de reg. sur. in 6. Panormit. Decius, & Felin. in rubr. de consuetud. & multis relat. tradit Suarez lib.1. de legib. cap.15. fine, & lib.3. cap.15. n.6. Atzor. tom.1. institutionum moralium, lib.5. cap.2. quæst.5. & constat ex cap. institutionis, 25. quæst.2. ibi. institutionis nostra de cetera, sine qua scripto decernimus, sine qua in nostra praesentia videtur esse de posita, & cap.1. de iure iurando in 6. ibi. iuram nisi statuta, confutandis Ecclesiast. scripta, aut non scripta inutilitatem obseruare. Idem constat ex cap. in istis, distinct.4. & cap. consuetud. distinct.1. Secundò requiritur acceptio populi, sed hoc ex benignitate legi flatoris, ut postea dicemus. Tertiò requiritur perpetuitas, si enim pro determinato tempore feratur, potius præceptum, quam lex dici potest. Nam cum lex pro bono communiarum feratur, & communias de se perpetua sit, lex etiam debet esse perpetua: & tradidit gloss. in cap. a nobis, 1. de sentent. excommunic. & Panormitanus ibi num.11. Nauarrus simm. cap.27. num.74. Suarez prius referens lib.1. cap.10. num.5. innot. num.16.

P V N C T V M I I.

Quotuplex sit lex.

1 Lex triplex est, alia diuina, alia naturalis, alia humana.

2 Quæ sit lex diuina.

3 Quæ naturalis.

4 Quæ positiva, & quotuplex.

5 Expenditur alia legis divisiones.

6 Quæ sit lex odiosa, que favorabilis.

1 Ex alia est diuina, alia naturalis, alia humana. seu positiva. Diuina hæc recepta est ab omnibus Theologis, & iuriis peritis.

2 Lex ergo diuina est Deus ipse, quatenus iudicat, quid faciendum sit, quidve omitendum, & voluntatem habet obligandi homines, & Angelos ad sui observationem. Ex hac igitur legie omnes leges dimantur, illaque conformari debent, quia est prima regula, & mensura, ad quam omnia tanquam ad finem ordinantur, conuenientque illi perfectissimè definitio legis in superiori puncto constituta, est enim actus rationis, seu actus ab eo, qui est ratio per seipsum, & potestatem habet in omnes creaturas; quibus suam legem lumine rationis indicat, & manifestat.

3 Lex naturalis propriè sumpta dicitur illa, quæ rationali natura insit est, quæ naturæ rationalis discerneret honestum à turpi: iniquilibet enim creatura rationali datur dictamen quadam rationis, consistens in cognitione eorum, quæ honesta, vel in honesta sunt, conuenientia, vel disconuenientia suæ naturæ.

Difficultas autem est, an hoc dictamen debet dici lex? Ratio difficultatis est, quia non est à superiori, sed ab ipsomet proponente. Item quia nihil aliud facit, nisi proponere malitiam, vel bonitatem in obiecto. Ergo supponit iam obiectum esse malum, & prohibitum. Ergo ipsum cognitio non prohibet, alia impleri. Deus respectu sui ipsius habet propriè legem naturalem, siquidem eum habet hoc dictamen rationis. Nec etiam disconuenientia, vel conuenientia obiectorum cum rationali naturæ legem constituere potest, sed est fundatum in ipsius legis prohibitione: ideo enim prohibetur mendacium, quia est dissonum: & ideo mandatum subvenit ego, quia est conueniens. Item si in hoc disconuenientia, vel conuenientia lex naturalis conficeretur, diceretur Deus legem naturali habere, non minus, quam homo, quia non minus, in magis naturæ diuinæ, quam humanæ est dissonum mendacium.

Propter hæc multi dicunt legem naturalem non esse propriè legem præceptuum, sed esse legem indicativam, quia indicat, quid faciendum sit, quidve omitendum: sic docit Corduba lib.3. de conscientia, quæst.20. ad 2. & alij relat. à Suarez lib.1. de legibus, cap.6. num.3. Sed hoc nullatenus est admittendum, cum lex naturalis, lex propriè appellatur à Pateribus, & Doctribus, & illius transfigures, vel peccatores dicuntur, & sunt. Quocirca exstimo legem naturalem, seu dictamen rationis includere simul legem æternam Dei, quia procedit à Deo tanquam à supremo legislatore. Deus enim cùm natura rationales creare voluit, simul voluit illas regere, & gubernare, ad cuius gubernationem necessarium erat leges illis imponere. Impoluit ergo illis legem de virtutibus his, quæ intrinsecè sunt in honesta, & disconuenientia rationali naturæ; ut autem hanc disconuenientiam, & in honestatem cognoscere rationalis natura, lumen rationis ei indidit, quo illuminatur, & regitur, ac proinde hoc dictamen quatenus præsentat ea, quæ à Deo sunt prohibita, habet rationem propriæ legis, & à causa dixit D.Thomas 1.2. quæst.92. art.2. legem naturalem esse participationem legis æternæ, & quæst.94. art.6. adducit D.Augustinum

statim memfici cap. 4 dicentem, Lex sua scripta est in cordibus
humani. Ergo lex naturalis referri debet ad legem Dei, ut
sit propria lex, & ita tradit. Geron. tractat. de vita spirituali
lib. 2. per totam, praecepta coroll. 5. Victoria refutat. de prae-
ceptis ad usum rationis, num. 8. Suarez lib. 2. de legibus, cap. 6.
num. 5.

* Rorius lex positiva, ut distinguitur à lege naturali. & diui-
na, ut quæ à perito accidentaliter ponitur: & hæc est duplex,
alii est divina, alia humana. Diuina positiva est, qua Deus ho-
mines regit & gubernat, quatenus corpus quadratum politicum
constituum. Sic præcepta veteris legis de ritu sacrificiorum, &
ordinis judicialis leges positivæ diuinæ dicebantur: & in presenti
præcepta de administratione sacramentorum, & illorum receptione
se a Christo Domino lata, leges diuinæ dicuntur. Lex humana
dicitur, quia ab hominibus proxime & immediate proueniit. Deus
enim ius prouidentia volunt homines per homines gubernari, &
alios aliorum superiorum esse: qui ergo superiores sunt, & superio-
rem habent potestatem, leges condere possunt, quibus inferioris
gubernentur. Sed quia hi superiores alii sunt Ecclesiastici,
ali ecclesiastici, ali recipiunt a Christo Domino potestatem con-
cedi legem; alii vero à ipsa republica. Ideo lex humana in
Ecclesiasticam, & ciuilam dividitur. Ecclesiastica est, quæ à Christo
Domino tanquam ab eius auctore primo proueniit, & sub-
ditos in superius vel finem dirigere intendit. Ciuilis præci-
piti attendit gubernationem politicam, & subditos in pace confer-
unt.

* Haec sunt divisiones legis præcipua: nam aliae, quæ dan-
tar ex variebat obiectorum, lati non sunt: dicitur enim
lex alia affirmativa, alia negativa. Affirmativa est quæ imperat
aliquid positiuum, & reale, esto vel nisi negativus imperat, vt est
lex deaudendo facto diebus festis, de communione recipien-
di in Paschate. Negativa lex est, quæ negationem imperat, &
adum positiuum prohibet, qualis est lex de non furando, de
non occidendo, de non fornicio, &c. Insuper aliae sunt le-
ges mete præceptiva, aliae pure pena es, aliae irritantes con-
tractum, aliae probribentes fieri, de quibus omnibus in sequen-
tibus lacetendum est. Vide Axiomum tom. 1. lib. 5. cap. 1. quæ 5.
Suarez lib. 2. cap. 3. fine & latius lib. 5. c. 1. & 2. Bonac. disp. 1.
q. 1. punct. 2. fin. Salas de legib. disp. 2. sect. 1. Valq. tom. 2. disp. 15.
cap. 5.

Sed inter has divisiones illa est præcipua, quæ dividitur
lex in legem odiosam, & favorabilem. Odiosa dicitur non quia
odio digna sit, est enim iusta, & sancta; sed quia imponit gra-
vamen aliquod, vel penam, quam meum recusat habere huma-
na natura. Favorabilis dicitur lex, quæ fauorem continet. At
difficilis non leuis est, in cognoscendo, quæ lex dicatur grau-
men continere, quæ fauorem: Sæpè enim lex, quæ grauamen
alium imponit, alteri beneficium conferit, ut contingit in legi
imponenti tributum, quæ foliolum grauius est, & odiosa; ei
autem cui tolluntur, favorabilis. Item præiugium alium conce-
lsum, quo extirbit ab obligatione legis communis, fauorem
conferre respectu privilegiati: at respectu communis grau-
menta haberet: tenet enim communis, quod aliquis ex illa exima-
tur, et non conformatur. Deinde lex tamquam delinqutibus
imponens odio a seipso respectu illorum, quibus imponitur:
at respectu aliorum, in quorum defensione lata fuit, favorabi-
lis est. Quia ratione multi dicunt, legem tamnam, si quæ suau-
dare dabo, per percussione clerorum excommunicantur, esse
favorabilem quia licet respectu delinqutuum odium contineat:
at respectu istius clericalis, in cuius defensionem lata fuit, fau-
tem continere. Deinde, quia non odia extenduntur, ratione odii semper
est restringenda lex.

Venit haec doctrina ab solitudo probanda non est, aliae nulla
est lex, quæ odiosa non esset, cuncta cum quilibet lex eo
ipso, quod præcepta sit, onus, & grauamen imponat, & is
quibus præcepit. Quocirca dicendum existimo, ut lex aliqua di-
catur favorabilis, vel odiosa, spectata est materia præcepta,
qua si convenienter sit his, quibus præcepit, favorabilis est cen-
fenda: si autem contra sit, cuncta est odiosa. Exempla legis
favorabilis sunt, lex apponens contractibus folementem alii-
quam, ut fraudes evitentur, item signans taxam meritis, ne
vita debitorum valorum vendantur. Exempla vero legis odiosæ,
sunt leges que imponit vestigialia, vel penas transgredienti-
bus aliquas leges: quia his, quibus vestigialia solvantur manda-
tur, vel pena tibienda est, onus est, & præiudicium, esto cedar
in arietis, utilitatem vel in utilitatem bovi communis: nam hoc
est per accidens, alias omnes leges favorabiles esse, cum omnes
tam parvae, quam præcepit ad bonum communem diligantur.
Non igitur spectandus est nos legis: sed ioldam, atcendenda est
materia legis primæ, & per se intenta. Colloquunt satis aperte
ex gloss. cap. si propri. de rescript. in 6. verbo pri. anni, vbi
appellat favorabilem illam constitutionem, qua relectus fructus

vacatur Episcopo mortuo, quis cedit in favorem Episcopi
defuncti, ut soluat debita, quod erat præcepit intentum etiam si
inde dannum obveniat iis, quibus alii debebant illi fractus
prouenire. sic Coart. 2. pars. c. 11. n. 5. Thomas Sanchez plures
refert lib. 1. de matr. disp. 1. n. 4. Ioan. Sanchez. disp. 2. 1. de legib.
f. 8. 4. n. 12.

Omnino autem dubium est, an lex aliqua dicenda sit odiosa
vel fauorabilis, quia non appetit, quid præpondet, iudicanda
est fauorabilis, quia de Principe potius beneficium, quam odium
præfumendum est: & ita tradit Suarez lib. 2. de legib. c. 2. n. 13.
cum gloss. & Bald. in 1. 1. C. d. his, qui non possunt ad libertatem
peruenire, verbo int. roguauerunt. Bald. in 1. p. 1. C. de p. d. 1. circa
finem Alexand. lib. 7. confit. 197. vide de hoc Emanuel Rodriq.
rom., regul. q. 11. art. 6. vbi optimè explicat quæ sit lex fauora-
bilis, & odiosa.

P V N C T Y M III.

Quid sit ius gentium, & qua ratione à iure natu-
rali, & ciuili distinguuntur.

1. Distinguuntur ius gentium à iure naturali, & ciuili.
2. Expl. catur differentia.

1. Distinguuntur ius gentium à iure naturali, & ciuili, suppo-
nunt Doctores ex l. 1. s. 1. huic studij de iustitia. Et iure
vbi traditur ius coalecente ex præceptis naturalibus, gentium,
& ciuilibus. Item habetur Inst. de iur. natur. gent. & ciuili, §. 1.
& 2.

Dificultas autem est, qua ratione distinguuntur: Nam quæ
liber lex, vel est lex necessaria adstringens homines ad sui ob-
seruationem, vel solùm accidentaliter. Si necessaria est lex
adstringens homines ad sui obseruationem, pertinet ad ius
naturalē, & accidentaliter, ad ius ciuile. Ergo non est medium
inter ius naturale, & ciuile. Dicendum igitur est, ius gentium
medium esse inter ius naturale, & ciuile, & cum virtuote conve-
niuntur habere, ita omnes Doctores infra referendi, & mani-
festè constat ex c. 6. dis. 1. vbi dividitur ius in naturale, gentium, &
ciuili.

2. Pro declaratione suppono legem naturalem, seu ius natu-
rale illud esse, quod est insicum calibet à natura. Supponit hu-
mana societate, & communicatione politica: nam haec societas,
& communicatione politica posita, insicum est seruo, obedire
domino, promovente reddere promissum, & contrahenti non
desraudare in contractu, quæ omnia sunt de iure naturali. Quo-
circa quæcumque aliqua ita sunt prohibita, ut nulla ratione
possint non prohiberi, eo quod de le malo sine, à iure naturali
prohibentur. Ius autem ciuile est quod Princeps statuit ad
regimen suorum subditorum, sed ita statuit, ut possit illud non
statuere, quia liber fuit in iure illo ferendo, illæque solum obliga-
tare potest sibi subditos. Ius autem gentium, quod est medium
inter ius naturale, & ciuile, affirmo esse ius, quod neque à natura
est insicum necessariò, neque à determinato aliquo Principe aut
regno ortum habet: sed fere ab omnibus gentibus introductum
est non scriptura, sed vnu, & consuetudine gentium. Quod pro-
batio inductione illorum quæ dicuntur de iure gentium. Principio
discretio gentium & regorum divisio iure gentium introducta
est: lex hoc iure, ff. de iustitia, & iure, nam iure naturali stante
bene poterant omnia esse communia. Item bella, contractus, fer-
vitutes, legatorum admisio, paces, sedera, & alia, quæ referit Isid.
§. etimolog. cap. 4. & 6. & traduntur in c. ius gentium, dis. 1. iure
gentium sunt introducta, quia ius naturalis non necessitabat ad
illa commercia, bella, servitutes, &c. alia enim via gubernari
homines possent, & de iniuris sibi factis satisfactionem recipere,
ut bene expendit Suarez lib. 2. de legibus, cap. 19. à n. 7. & ex
alia parte non sunt ab aliquo Princeps in aliquo speciali regno
stabilita, sed communis vnu gentium determinata. Ergo ius gentium
est medium inter ius naturale, & ius ciuile, naturali, & ciuili
maxime conforme, & ita tradidit Iustinian. in §. ius autem Inst.
de iure naturali, gentium, & ciuili vbi dicit, ius gentium omni
humano generi commune est: nam vnu exigente, & humanis ne-
cessitatibus gentes humanæ iura quadam sibi constituerunt. Ergo
non à natura erant talia iura constituta, sed homines sibi, vnu &
confuerunt ob necessitatibus occurrentes constituerunt. Idem
habetur cap. omni lex. Quapropter ius gentium esti naturali
rationi conforme sit, in illæque fundetur, proximè tamen & imme-
diatè positiuum est, & humanum: quia ab hominibus ortur, ip-
sique vnu, & confuerunt sibi constituerunt. si Suarez sup-
rà lib. 1. c. 1. 8. 19. & 20. Molina de iust. tract. 1. disp. 1. & 2.
truct. 5. de iuris, dis. 9. ad finem Valent. 2. 1. disp. 7. q. 5. punct.
2. Salas de legib. dis. 2. & 3. m. 21. Bannes 2. 2. q. 57. art. 3. Bonac.
disp. 1. de legib. q. 1. punct. 3. n. 15.

PVNCT